

L' EXCURSIONISTA

BOLLETÍ MENSUAL

DE LA

ASSOCIACIÓ CATALANISTA D'EXCURSIONS CIENTÍFICAS

PUNDADA EN 26 DE NOVEMBRE DE 1876

ANY XIV.

BARCELONA 31 DE JANER DE 1891.

NÚM. 147.

CONDICIONS DE LA PUBLICACIÓ

GRATIS PERA'LS ASSOCIATS.—Pera'is no socis, 1'50 pessetas al any.—Número sol, 25 cénts. Se suscriu en lo LOCAL DE LA ASSOCIACIÓ, PARADÍS, 10, SEGON, ahont deuen dirigir-se totas las comunicacions, y en la llibreria de Verdguer.

SOCI ENTRAT DURANT LO MES DE JANER.

D. Vicens Trabal Balasch.

VISITA AL FOMENT REGIONAL

DE SANT MARTÍ DELS PROVENSAIS

Lo dia 14 del prop passat Desembre, passá una comissió de la Catalanista á visitar aquest Centre, qu' es tróva instalat en la vebina població de San Martí dels Provensals, y barri de la Segrera, formaren la comissió nostres consócis Srs, Flos, Tarré, Roig, Vidal y Gaza quedant sumament complascuts del entusiasme que reyna entre sos associats, la major part treballadors qu' aprofitan las horas de descans en sanitosa instrucció y formar un museo ab los exemplars que ab tan carinyo com perseverancia hí van depositant sos associats y altres personas qu' els entusiasma l' idea del be que fa aquest Centre y que tan de bo animats ab lo mateix desitx ne brotéssen en totas las poblacions de nostra Catalunya que per desgracia las mes, mogudas per l' ensopiment de l' ignorancia las veyém matar las horas en una taulota de café, ó embrotintse en los banchs d' abjectes casas de beguda, celebrant los acudits del mes desvergonyit y perdent aquella dignitat qu' esborra dins la familia la idea de fill, de pare, y d' espos, y en la societat un ser incapás de sentir un impuls qu' el fassi digne de verdadera llohan-sa...! Quant bé 'ens trovárem en mitj del sócis del Centre Regional que caminant per ferm camí nos parlavan lo mateix de numímatica que de cerámica, lo mateix d' indumentaria que d' historia na-

tural, puig en lo museu que vant formant en una espayosa sala ab vitrinas á posta, si póden contemplar las seccions d' armas, monedas y medallas. cerámica, pergamins, objectes arqueològics en general, com vestits, ídols, ferramentas, etc., etc., y la naixent d' historia natural ab alguns exemplars no despreciables, y un aparat ab fósils.

La Catalanista no pot mirar ab indiferencia l' esclat d' associacions consemblants; per consegüent llohá com se mereix l' entusiasme del Foment Regional, mes de notar per esser format son element actiu d' honradíssims obrers qu' es roban las contadas horas vagarosas en profit de nostras aficions y reivindicació de nostra nacionalitat, y no cal dir allunyats de tota mena d' amos polítichs. Ab aques criteri anirán endavant, no ho duptem, y aixó es lo que coralment esperém com profitosos fruyts d' aquest Foment Regional.

Despres de ser molt ben rebuts y obsequiats per lo digne President D. Martí Molins y demés socis qu' ens esperaren en lo seu local, passarem á visitar l' antiga esglesia de la que nostra ASSOCIACIÓ s' en ha ocupat en altres ocasions ab notable coneixement.

NOVAS

II. *Novas històrich arqueològicas sobre lo monastir de Sant Quirse de Colera.* (Alt Ampurdá.)

(Acabament.)¹

No menys interessants que 'ls datos de que 'ns dona compte la erudita memoria del Sr. Avilés, son los que referents á Bausitges extracta l' informe de la Academia que 'ns ocupa. En efecte; diu: «En la falda dels Pirineus entre Espolla y 'l coll de Banyuls, s' exten la antiga comarca de Bausitges, avuy agregada al municipi d' aquella població. Allí s' erigí en lo sigle x una iglesia dedicada á Sant Martí, qual acta de consagració (1), que nos ha sigut remesa pel Sr. Balmanya, creyém interessant pera rectificar varis errors en que incorregué Pujadas al redactar sa *Crónica de Cataluña.*» Transcriuse en lo Bolletí que extractém la acta que 's diu fou copiada d' un dels manuscrits del Sr. Nouvilas, quí á sa vegada la prengué d' una altra, treta pel monjo Arnau, del monastir de Sant Quirch, á 4 de Juliol de 1269. En aquesta copia diu lo Sr. Avilés, que hi apareixen las notas que hi possá D. Joseph Nouvilas; lo document está conforme literalment ab son original, sense que s' hi hagin corretgit

(1) Lo Sr. Balmanya, soci delegat de la *Catalanista* á Espolla enviá còpia d' aquesta acta, que vá publicada en las Memorias de la Associació.

las faltas que s' hi adverteixen. Fan observar los Académichs P. Fita y Sr. Vilanova, que á llur judici, la acta sobredita podrá esser objecte d' un estudi crítich y altament profitós pera la historia civil y eclesiastica de Catalunya. Allí hi ha trobat lo Sr. Pel'a lo primer principi demostratiu de la soberanía independent en lo comtat d' Ampurias; mes, la cópia que á sa vegada obtingué lo Sr. Balmanya, no mereix la confiança que li inspira. Falta buscar lo *pergamí original*, y 'l que 's dona per copia del sigle XIII, se tragué d' un trasllat viciosíssim. Pujadas no publicá lo *text* de la escriptura, que en lo fondo es auténtica. Afirma que lográ veurerla, entre las pocas que havia disfrutat del monastir de Sant Quirse; hi llegeig la fetxa del *19 de las Kalendas de Janer en l' any 11 del rey Lluís, fill que fou de Carles*, reduintla al 14 de Desembre de 939 ó 940.

Vé la copia íntegra de dita acta, (plas. 129—133) corretgida en moltes parts y enriquida ab interesants notas, que no reproduím per sa molta llargada y esser ja publicada per la Associació. Diu, en sustancia, ab las esmenas fetas en lo informe de la Academia que extractém, lo següent: En nom de Deo sumo, baix lo dia XIII de las Kalendas de Janer del 946 de la Encarnació del Senyor (1) (Indicació IV, Feria 1 ?) vingué lo Reverendíssim Senyor Gotmar, Bisbe de la Seu de Girona pera consagrar la iglesia que 's troba en lo territori de Perelada que s' anomena *Bancigas* la qual edificá lo sacerdot Tradecindo... Segueixen las donacions fetas á la nova iglesia per los donants, quins noms s' expressan en la acta, en la qual son de notar algunas paraulas en catalá, llengua que allavors estava ja formada, fentse notar que l' article *ipsa* persevera encara, si bé dihentse solsament la última sílaba *sa*, á Cadaqués, en alguns altres punts de la costa ampurdanesa y á Mallorca.

A continuació d' aquest document hi copia lo Sr. Avilés nombrosas notas del Sr. Nouvilas... Presentarém las que nos semblan d' algun valor históric, disposantlas cronològicament

«En la donació que Huch, comte de Ampurias y María sa muller feren al Prior de Nostra Senyora del Camp de Garriguella á *11 de Desembre de 1218* del domini directe del mas Otget, ó Eugué, de Freixa, consta que 'ls donants cedian al Prior la tercera part del delme de Sant Martí de Bausitjas. Y ho confirma l' establiment fet pel Prior que 's trobava á Nostra Senyora del Camp á 7 de Febrer de 1502 en poder de Joan Maymó, notari de Rosas.

«Segons la butlla de confirmació de las possessions del monastir de Sant Quirse donada pel Papa Inocenci en l' any 1246 (ó 'l següent) á favor del Abat y monjos de sa comunitat, se llegeix: «*Confirmem... á la iglesia de Sant Martí, y capella de Sant Miquel, en la vall que s' en diu*

(1) Corresponent al 20 de Desembre, probablement.

de «Bauciges,» *totas las pertenencias de las meteixas, las casas, las terras, los horts.»*

«En 1287 l' Abat de Vallbona, á quals prelats passá lo Senyorio en 1284, de Galceran Mateu d' Espolla, *lo lloch y lo territori de Bauciges.»* qual lloch y territori poseheix actualment lo Sr. Marqués de Camp.»

«Fins l' any 1278 estigué Bausitges baix lo domini directe dels comtes de Ampurias. En dit any lo comte Pons Huch vengué tot lo que tenia *in villari et tota parrochia sancti Martini de Bauciges* á Berenguer de Llansá; y aquest á son gendre Simeó de Trilla, de quí á sa vegada en 2 de Setembre de 1284 ho adquirí per compra l' Abat de Vallbona.»

«Existeixen restos de la iglesia de Sant Martí prop del Mas de *Genroig.»*

Molt desitjaríam, exclaman los Académichs P. Fita y Sr. Vilanova, que s' explorés ab cuidado aquellas minas, y trovés la inscripció lapidea, que no dubtan se posá en la iglesia de Sant Martí quan fou consagrada en 20 de Desembre del 946 per Gotmar bisbe de Girona.

Han sigut cedits á la ASSOCIACIÓ 'ls objectes y obras següents:

Per D. Camilo Valls un folleto titulat: *Lley del sufragi universal*. Per la República de Costa Rica (América Central) una colecció de *Gacetas*. Per la «Associació d' excursions catalanas» *Guia itineraria de las regions compresas desde Montserrat al camp de Tarragona y de la Segarra al Panadés*, per Arthur Osona. Per D. Jaume Arolas, una colecció de fósils recullits á Gelida. Per D. Antoni Bulbena, un *fracment reproduhit de la 1.ª edició del D. Quixot de la Mancha compost per D. Miquel de Cervantes Saavedra*. Per D. Guillem J. Guillen García un follet titulat: *La Vid, el vino y las bebidas alcohólicas en el pueblo de Israel*, escrit per lo propi donador. Per la «Societat Barcelonesa de Amichs de la Instrucció» *Anuario del curso de 1889 á 1890*. Pel «Centre Catalá» *Solemne sessió que pera presentar lo programa polítich del Centre Catalá tingué lloch lo dia 28 d' Abril de 1890*. Pel «Foment del Travall Nacional» *Discurso leído por el Sr. Presidente D. Pablo Sadó el dia 12 Febrero 1890*. Per la Diputació provincial de Barcelona *Presupuesto ordinario de gastos é ingresos de la provincia de Barcelona para el año económico de 1890 á 1891*. Per D. Camilo Valls: *Leyes de caza, pesca, uso de armas y acotamiento, etc.* Per D. Joseph Margarit: *Tres goitgs*. Per D. Joseph Ignaci Moragues: *Dotze fotografias de la Cova del Drach de Palma de Mallorca*. Per M. E. Contamine de Latour, un exemplar de sa obra *L' Espagnol Commercial*. Per lo President del «Foment del Travall Nacional»: *La Cuestion Cubana*. Per D. Arthur Osona: *Mas Excursions pels Alpes. 1891*.

8av.

INSTITUT
D'ESTUDIS CATALANS

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

Núm. 5.848

Armari

Prestalge